

-130-

dialecticus, zegt Rosa Luxemburg, ziet dat de organisaties een product van de strijd zijn. Aan de hand van voorbeelden van de Russische massabewegingen van 1905 bewijst zij, dat de opstanden van de uitgebuitenen niet van het een of ander van te voren vastgesteld plan afhingen, dat de acties niet van te voren waren georganiseerd en dat zij ook niet door een buitenstaande groep konden worden gecontroleerd, omdat de oproep van de partijen nauwelijks met de spontane massabeweging gelijke tred konden houden. De leiders hadden niet eens tijd, om de parolen uit te geven, of ze zelfs maar te formuleeren, de massa's waren sneller dan elke bewuste politieke wil. En generaliseerend zegt zij, dat ook in Duitsland naar alle waarschijnlijkheid niet de best georganiseerde arbeiders de grootste revolutionaire kracht zullen ontwikkelen, maar juist de slecht-georganiseerden, of de volkomen ongeorganiseerden. "Revoluties ontstaan niet op commando", zegt zij uitdrukkelijk. "Dit (het ontketenen van revoluties) is in het geheel niet de taak van de partij. Plicht is het alleen, om voortdurend onverschrokken uit te spreken, waar het op staat, d.w.z. om de massa's op het gegeven historische tijdstip zuiver en duidelijk hun taak voor te houden, en dat politieke programma van actie en die leuzen te proclameeren, die uit de gegeven situatie volgen. De zorg daarvoor of en wanneer de revolutionaire massabeweging zich daarbij aansluit, moet het socialisme getroost aan de geschiedenis zelf overlaten.

Dikwijls denuncieerde men de spontaniteitsopvatting van Rosa Luxemburg, die men met "katastrophen-politiek" aanduidde, als zijnde gericht tegen de organisatie van de arbeidersbeweging zelf. Zij vond het vaak noodig om uitdrukkelijk te zeggen, dat haar opvatting niet "pour la désorganisation" (voor de desorganisatie) was. "De sociaal-democraten" schreef zij, "zijn de zuivere en klassebewuste voorhoede van het proletariaat; zij wachten niet fatalistisch met de armen over elkaar, op de revolutionaire situatie, op dat, wat bij elke spontane beweging uit de hemel komt vallen. In tegendeel, nu als altijd moeten zij probeeren, de ontwikkeling der dingen te helpen bespoedigen." Deze rol van de organisatie hield zij voor mogelijk en daarom voor welkom en vanzelfsprekend, terwijl Lenin hem voor absoluut noodzakelijk hield en van zijn vervulling de geheele revolutie afhankelijk maakte. Dit verschil met betrekking tot de beteekenis van de organisatie voor de revolutie houdt tevens twee verschillende opvattingen over vorm en inhoud van de organisatie zelf in. "Het eenige organisatie-principe voor onze beweging", schrijft Lenin in zijn "Was Tun?" "is de meest vaste aaneensluiting (strengste Konspiration), de strengste keuze van de leden (5), en opleiding van beroepsrevolutionairen. Zoodra deze eigenschappen er zijn, is er nog iets meer verzerd, namelijk het volle kameraadschappelijke vertrouwen onder de revolutionairen. En dit meer is voor ons onvoorwaardelijk noodig, want bij ons....kan er geen sprake van zijn, om het te vervangen door de democratische controle. Het is een groote fout om te gelooven, dat de onmogelijkheid van een werkelijke democratische controle de leden van de revolutionaire organisatie oncontroleerbaar maakt. Zij hebben geen tijd om aan de popperige vormen van de democratie te denken, maar hun verantwoordelijkheid voelen zij zeer levendig." (6)

(5) Dit "principe" heeft Lenin evenals de IIIe Internationale zeer spoedig laten vallen.

(6) Het idealisme van Lenin blijkt ook uit deze (zijn) formulering.

Met organisatorische middelen, die, zoolang zij democratisch waren, voor Lenin niets beteekenden, wilde hij, zoodra zij centralistisch zijn, het opportunisme te lijf gaan. Hoe meer zich het opportunisme uitbreidt, des te centralistischer moet men volgens Lenin worden. Met deze strengste discipline en met de volledige onderwerping van alle activiteit onder de regelingen van het centrale comité, wil hij de organisatie in een werkelijk wapen veranderen. Rosa Luxemburg verstond het buitengewoon goed, deze "nachtwakersgeest" van Lenin uit de bijzondere situatie van de russische intellectueelen af te leiden, maar "het is foutief", schrijft zij tegen Lenin, "dat men de nog niet goed functioneerende meerderheidsheerschappij van de arbeiders binnen hun organisaties, wil vervangen door de absolute heerschappij van een centraal gezeg, zocals het fout is om aan te nemen, dat de handelingen en nalatigheden van de partijorganen zou kunnen worden opgeheven door de contrôle door een centraal-comité over de activiteit der arbeiders! En zelfs al zou de eigen leiding van de arbeiders tot misslagen en foutieve schreden leiden, dan nog is Rosa Luxemburg bereid, dit op de koop toe te nemen, omdat zij ervan overtuigd is, dat zelfs "de fouten die door een werkelijk revolutionaire arbeidersbeweging worden gemaakt, uit historisch oogpunt onmetelijk waardevoller zijn, en vruchtbaarder, dan de onfeilbaarheid van het allerbeste centrale comité."

De hier blootgelegde verschillen tusschen Luxemburg en Lenin zijn gedeeltelijk reeds meer of minder door de geschiedenis achterhaald. Vele dingen, die deze strijd bewogen, bewegen ons nu niet meer. Maar het wezenlijkste element in hun debatten, of de revolutie afhing van de georganiseerde arbeidersbeweging, of van de spontane beweging der arbeiders, blijft van actueele beteekenis. Maar ook hier heeft de geschiedenis reeds ten gunste van Rosa Luxemburg beslist. Het Leninisme is onder de puinhoopen van de IIIe Internationale begraven. Een nieuwe arbeidersbeweging, die noch de sociaal-democratische resten kent, die nog in Lenin en Luxemburg waren te vinden, noch van de leering uit het verleden afstand wil doen, is in wording. Zich van de doodelijke traditie-invloeden van de oude arbeidersbeweging los te maken, is tot zijn eerste voorwaarde geworden, en hierin helpt Rosa Luxemburg precies zooveel, als het Leninisme heeft gehinderd. Deze nieuwe beweging der arbeiders, met zijn niet van haar los te maken kern van bewuste revolutionairen kan met de revolutionaire theorie van Rosa Luxemburg, ondanks zijn vele zwakten, meer doen en uit hem meer hoop putten, dan uit de geheele prestatie van de leninistische Internationale. En, zocals eens Rosa Luxemburg temidden van de wereldoorlog en de ineenstorting van de IIe Internationale heeft gezegd, kunnen ook de hedendaagsche revolutionairen bij de ineenstorting der geheele oude arbeidersbeweging zeggen: "Wij zijn niet verloren, en wij zullen overwinnen, als wij niet verleerd hebben om te leeren."

Inplaats van door organisatie van de contrôle binnen het raam van de organisatie deze/werkelijk en materieel te verzekeren, vervangt hij haar door /contrôle/ "iets beters", en wel door de frases van "kame-raadschappelijk vertrouwen" en "verantwoordelijkheidsgevoel". In de practijk beteekende dat echter: Kadaverdiscipline, bevelen van boven, gehoorzamen onder.

